

Пішен шабу жоспарын Совет ауданының колхоздары 75,6, Ленинның колхоздары 72,6, Преснов ауданының колхоздары 72,2 және Октябрьдің колхоздары 71,5 процент орындалды. Бұл жұмыста әсіресе Кои

тыптың қалдықтары да әлі күшті еді. Ол әлгін едесінің түсірін тұрған, оны ігері бастырмай тұрған жағдайдың бірі еді. Осымен қатар, ел ішінде ынта-жігер сіздік, жалқаулық, құр сандалып, күн көшірушілік көп еді. Ел ішінде қараңғылық, дін салты, қожамолданың ықпалы да күшті болды.

Міне, Абай өзінің осы заманын, оның өзгешелігін—шым-шытырған қайшылықта екенін жете ұға біліп, зорлық-зомбылыққа, қанаушылыққа, ынта-жігерсіздікке, қараңғылыққа өзінің мір оғындай айбарлы, асыл жырымен батыл күрес ашты.

Абай тар заманда, «соқтықпалы сопақсыз» жерде, халықтың игілікті ісіне қарсы шыққан топпен күрес майданына бел шешіп түсіп, жалғыз алысып, халқының көші жана жолға—мәдениет, өнер-білім жолына бастады. Қазақ халқының тарихын өзгертіп, жаңғырту жолында қажымай еңбек етті.

Ұлы ақын қазақ елінің дәл бүгінгідей ерікті, бәрегерлі, ынтымақ-бірлікті, шаруашылығы мен мәдениеті өсіп, дамыған бақытты ел болуын арман етті.

Абай қазақтың әрбір ұл-қызының еркі, бостандығы үшін, ой санасын жетілдіру үшін күресті. Оларды халқын шексіз сүйе, халқы үшін, атам баласының игілігі үшін аяңбай қызмет етуге шақырды, адамгершілікке баулиды.

Әсемпаз болма әр неге,
Өнерпаз болсаң, арқалан.
Сен де бір кіріпін дүниеге,
Көтігін тап та бар қалаң!—деп ақыл айтып, игі іске жігерлендірді.

Абай қазақтың жаңа әдебиетін—матпасы терең, тілі орамды, өрнегі шебер, кестесі көркем әдебиетін жасады. Шыр мағнасында өзен өнерін жасады. «Мағсатым—тіл ұстартып, өнер машақ» деген сөзіне жетті. Ол халқына «Іші алып, сырты күміс» өзен қазнасын, мәңгі өңір асыл сөз қазнасын қалдырды. Ол қазақ халқының Абай тұсындағы тұрмыс суреті, дүние тануы, мінез-құлқы, зар-мұны, тілегі мен арманы. Ол жаңа еркін, көп шыдамдылықпен сәулетті болашаққа кәміл сенген ер халқының бейнесі.

Абай өз халқын шексіз сүйді. Өз халқын сүйу арқылы онымен тілек-арманы, тарихи дағдыры бір халықтарды сүйді. Халқына үлгі боларлық, жәрдем қолын созарлық ұлы орыс халқының арнасы кең бай мәдениетін, өнер-білімін сүйді. Абай орыс халқының Пушкин, Лермонтов, Крылов сияқты ұлы ақындарынан үлгі-өнеге алып, олардың шығармаларын қазақ тұрмысына бейімдеп аударып, бұл шығармаларды қазақ халқының игілігіне айналдырды. Абайдың аударуы арқылы Пушкиннің елеңмен жазылған «Евгений Онегин» романындағы Татьянадың

Абай шығыс ақындарына да сүйіп оқып, қазақ жұртшылығын олардың қазналы шығармаларымен таныстырды.

«Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей», «Сақалың сатқан көріден, еңбегін сатқан бала артық» деген тақия сөздерімен Абай халықты қажырлы еңбек істеуге, игілікті іске шақырды. Ақынның еңбек, білім, өнер, адалдық, кішірейілділік, азаматтық жөнінде нелер тамаша тақия сөздері бізге мұра болып қалды. Абай өзінің ақындық мәңгі өшпес шығармаларымен бірге бізге тамаша әндерін мұра етіп қалдырды. Ақынның «Құлақтан кіріп, бойды алатын» жақсы ән мен мәңгі күйі қазақ даласында шыңға өрлетіп шырқалуда.

Даншыннан ақын Абайдың көздеген мақсаты мен арманы орындалды. Ленин—Сталин партиясының басшылығы арқасында қазақ халқы бостандық алып, іргелі елдердің қатарына қосылды, шаруашылығы мен мәдениеті өркендеп, дәулеті арта түсті. Қазақтың түрі ұлттық, мазмұны социалистік мәдениеті шарықтап өсті. Кеменгер ақынның мәңгі өшпес шығармалары совет өкметі тұсында жарыққа шығып, халық игілігіне айналды.

Неміс қарақшыларға қарсы Ұлы Отан соғысы кезінде ұлы ақынның тамаша шығармалары майдан жауынгерлерін мәңгі өшпес ерлік істерге жігерлендіріп отырды. Жауынгерлеріміз ақынның шығармаларын оқып, бойға қуат, нәр алып шықты.

Абай—қазақ халқының даналығы болып дарыған ұлы классик ақыны, қазақ әдебиетінің негізін салушы, ақыл-ойшы кеменгері, зор әлеумет қайраткері. Оның шығармалары халық игілігі үшін социалистік Отанымыздың игілігі үшін қызмет істеуде. Сол үшін де оны халқымыз шексіз сүйеді, құрмет етеді, оның есімін мақтап етеді.

Абай—халқының шын ұлы. Ол өмір бойы халқының қайғы-шерін жазып, мерейін көтеру жолында қызмет етті. Абай халқына тек өз тұсында ғана қызмет етіп қойған жоқ, ол өзінің жарқын бейнесімен, асыл сөздерімен бүгін де қызмет етіп отыр.

Көп адам дүниеге бой алдырған, бой алдырып, аяғын көп шадырған. Өзді деуге сия ма ойлаңдарың. Өлмейтұғын артына сөз қалдырған—деген даншыннан ақынның өз өлеңін өзіне айтуда болады.

Абай қазақ әдебиетінің асқар шыңы, таң шолпаны. Отанымыздың ардақты азаматы болғандықтан мәңгі өлмейді. Бүкіл халқымыз, сүйікті Отанымыз қадір тұтқанға сондайлық өлмес, хасиеті бар кеменгер ақын, қазақ халқының ардақты ұлы Абай ақынды қадірлейді, оның есімін жүрегінде мәңгі сақтайды.

ды саяси, шаруашылық, мәдениет жағынан бұрынғыдан да өркендету дәуіріне кірісіп отыр.

Бүкіл совет халқымен бірге Кубаньнің колхозшы қазналары да жан аямай, асқан жігермен еңбек етіп келеді. Бүкіл совет адамдарының атасы және досы Иосиф Виссарионович Сталиннің елімізге соғыс түсірген жараны тезірек жазуда шақырғаны біздің барлық жұмысымыздың айбынды ұраны болып табылады.

Біздің Кубаньнің колхозшылары мен колхозшы әйелдерінің, совхоздары мен МТСтарының қызметкерлерінің, ауыл шаруашылығы мамандарының қазіргі ойлаған ойы біреу: ол біздің бай елімізді негүрлым тез қайта өркендету, Кубанды тағы да Отанымызға тамаша бидайды, басқа да ауыл шаруашылық өнімдерін мол беретін гүлденген, бай өлкеге айналдыру.

Біздің барлық жұмысымыз осы хасиетті мақсатты орындауға бағындырылып отыр. Көктемде біздің Кубандағы «Красный партизан» колхозының үндеуі бойынша еліміздегі егіннен мол өнім алу жолындағы социалистік жарыс өркендеген кезде біз егінді негүрлым көп егуге және жақсы егуге барлық күшті жұмылдырып, аяңбай еңбек еттік. Көктемгі егісті жақсы өткізіп, біз күздік және жаздық егістерді мұқият күттік. Колхозшылар мен колхозшы әйелдердің, совхоздардың және МТСтардың жұмысшылары мен жұмысшы әйелдерінің адал еңбегі игілікті нәтиже берді.

Кубаньнің егіс даласында егін даңқты Теміс жылына лайық бітік өсірілді. Бүгін Одақтық социалистік жарысты басқаушы болған «Красный партизан» колхозының мүшелері егіннің гектарынан орта есеппен 126 пұттан, ал жеке учаскелердің гектарынан 200 пұттан өнім жыйлады. Выселковский, Гражданский, Кореновский, Нов-Титаровский аудандарының тағы басқа аудандардың колхоздары егіс даланың гектарынан 100 пұттан өнім жыйнады.

Қазіргі кезең Кубандағы жұмыстың ең қызу кезеңі. Жүздеген колхоздар, ондаған совхоздар қазірдің өзінде егін орағын аяқтады. Бұл жұмысты Кубандағы ең ірі аудандардың бірі—Выселковский ауданы да аяқтады. Бұл ауданның колхоздары 26.367 гектар дөңді егін орды. Кореновский ауданында да егін жыйнау аяқталып келеді. Егін орағы Кубанда тау күндер ішінде аяқталады. Бірақ, біз егінді орып алумен жұмыс бітпейтінін жақсы түсілеміз. Біздің ең басты міндетіміз бірінші парызды дер кезінде орындау—мемлекетке астықты мерзімінен бұрын тапсыру болатын.

Быйыл Кубань елімізге 64 миллион пұт астық беруге тиіс. Бұл сияқты әрі жауапты әрі құрметті тапсырманы біз әброймен орындаймыз. Бұған біздің Ода-

жігері өте жоғары. Павлов МТСның комбайншысы Заплюйко Александр Иванович 14 жұмыс күні ішінде «Сталинец» комбайнымен 609 гектар егін жыйнады. Быйышар МТСның комбайншысы Вовк Григорий Иванович 14 жұмыс күні ішінде «Коммунар» комбайнымен 400 гектар егін жыйнады.

Өлкеміздің колхоздары мен совхоздары болашақ өнімге берік негіз қалау үшін күздік егісті агротехникалық ең қолайлы мерзімде өткізуге ұйғарып отыр. Біздің мақсатымыз 1946 жылы күзде егінді өткен жылыдан көп егу. Мұның өзі Кубандағы негізгі дәнді егіс болып саналатын күздік бидай егісін бұрынғы қалпына келтіруге қосылған үлкен үлес болатын.

Өлкеміздің колхоздары мен совхоздарында, МТСтарында астық тапсыру жөніндегі міндеттемені мерзімінен бұрын орындау, күздік егісті дер кезінде өткізу жолындағы социалистік жарыс бұрынғыдан да кең өрістетілуде.

Сіздерді біз астық дайындаудың мемлекеттік жоспарын мерзімінен бұрын орындау, күздік егісті ең қолайлы мерзімде сапалы өткізу жолында Бүкіл Одақтық Социалистік жарыс ұйымдастыруға шақырамыз.

Біз мынадай міндеттемелер қабылдаймыз:

1. Астық дайындаудың жылдық жоспарын әрбір колхоз, әрбір совхоз, мерзімінен бұрын—1945 жылғы 25 октябрьге дейін толық орындауын қамтамасыз етеміз.

2. Күздік егісті ең қолайлы агротехникалық мерзімде, 20—25 жұмыс күні ішінде өткіземіз. Күздік егіске таңдаулы тұқым себеміз.

Жолдастар, колхозшылар мен колхозшы әйелдер, совхоздар мен МТСтардың қызметкерлері, ауыл шаруашылығының мамандары! Колхоздардың бірінші парыз—мемлекетке астық тапсыру жұмысы мерзімінен бұрын орындауға, сонымен қатар, күздік егісті үлгілі өткізуге, өйтпін, 1945 жылғы егіннен мол өнім алу ісіне берік негіз қалауға, социалистік мемлекетіміздің соғыстық-экономикалық қуатын бұрынғыдан да нығайтуға барлық күшті жұмылдырайық.

Ұлы және айбынды Отанымыз жасағын!

Женістерімізді ұйымдастырушы, оған тем беруші большевиктер партиясы жасағын!

Халықтардың сүйікті көсемі Қызыл Армияның даншыннан қолбасшысы Советтер Одағының Генералиссимусы Сталин жолдас жасағын!

Бұл үндеу Краснодар өлкесінің барлық колхоздарында, совхоздары мен МТСтарында талқыланып, қабылданған.

лудень, Петропавл және Комюхов аудандарының колхоздары қыстаулап тасуда тіпті артта қалып, бүкіл облысымызды кейін тартуда. Мәселен ауданында қыстауларға тасылған пішен мөлшері 156 тоннадан аспай. ШӨП СҮРЛЕУ. Колхоздарда 30006 тонна шөп сүрленіп, жоспар центорындалды. Өйтседе Приешім және Октябрь аудандарының көл мал азығын сүрлеу жоспары әлі орындалған жоқ. Ал қалған 9 а азығы жоспардан тыс сүрленіп жатыр.

Комбайндар жұмысқа толық пайдаланылс

Ленин ауданының алдыңғы қатарлы колхоздарында бітік егінді дер кезінде, ысырапсыз жыйнап алу жұмысы бірден-ақ қыза түсті. Колхозшылар мен колхозшы әйелдер және тракторшылар егін даласында аяңбай еңбек істеп, еңбек өнімділігін арттыруда. Мәселен, «Еңбек» колхозының атақты лобогрейкашы Окан Сауытов карт қазірдің өзінде 100 гектарға таяу егін орды. Егін ору жөніндегі оның күнделікті көрсеткіші соңғы кезде 12-13 гектарға жетіп жүр. Сауытов картпен үзексіз келе жатқан лобогрейкашы Кожасов жолдас та Қазақ ССР-ның 25 жылдығы атындағы социалистік жарыс туын жоғары ұстап, еңбек өнімділігін күн санап арттырып келеді. Колхозда мұндай таңдаулылар бір нешеу.

Міне, колхозшылардың қажырлы еңбек істеуі нәтижесінде мұнда 13 августқа дейін 300 гектардан аса егін орылды. Орылған егін дереу бастырылып, алынған астық мұқият тазартылуда, сәйтіп мемлекет қоймасына жөнелтілуде. Колхоз қазірдің өзінде мемлекетке 500 пұттай астық тапсырды.

Егін жыйнау жұмысының ұйымдастырылуы «Советский», Чкалов атындағы тағы басқа сол сияқты колхоздарда да жаман емес.

Бірақ, ауданды жалпы алғанда егін жыйнау жұмысының барысы ойдағыдай деуге болмайды. Өйткені быйыл колхоздар 10389 гектар кара бидай жыйнауға тиіс болса, мұның 5000 гектардайы ғана жыйналды. Аудан колхоздары егін жыйнауға 1 августтан бастап кіріскенін және ауданда күшті комбайн паркі бар екендігін еске алатын болсақ, кара бидайды орып бітіруге мұнда мүмкіншіліктің жеткілікті екендігі даусыз. Алайда, сол мүмкіншіліктер бітік егінді дер кезінде, ысырапсыз жыйнап алуға түгел жұмылдырылмай келеді. Мұнымен бірге, кейбір колхоздардың басшылары комбайнға сеніп, егін жыйнауға жай машиналардың

толық пайдаланылуын қамтамасыз етіп.

Мысалға Грищенко жолдас тель болып істейтін Сталин колхозы алайық. Мұнда 11 л бар. Мұның күні бүгінге дейін жұмысқа қосылған. Ал қалған грейка әлі күнге дейін жөндеу хоз председатели Грищенко жолдас МТСтан 2 комбайн көлгенді тұтатын көрінеді. Шынында 2 ның аты бар да, заты жоқ. сайын 5-7 гектардан артық егі алмай отыр.

Осы сияқты, «Красный» (председатели Теслюк жолдас) ның басшылары да комбайн егін жыйнауға егін жыйтайтын машиналардың толық қатыстыры тамасыз етпей отыр. Істің жал жиян» және «Память Ильича» дарында да осындай болып от

Ауданда үш машина-трактор сы бар. Олардың ішінде егін ж барысында әсіресе жоғары да ат хоздарды қамтитын Ильич атын көмшігісіз артта қалып қойды. та 26 комбайнның күні бүгінге хоздарға 10 ғана жіберілді, ал ры әлі МТС орталығында тұр. нау басталған МТСның комбай небары 29 гектар ғана егін. Ал МТС бойынша 4 мың гекта дайдың 385 гектары ғана оры рысында кара бидай барлық кө телдей дерлік пісіп, дәнді түсі Не пайда. МТС директоры Лаш да «жанар май жоқ» деген бөг бетке ұстап, пісіп тұрған егін налуын көріне-көзге кешеуілдет. Бұл айтылғандар Ленин а колхоздарында бітік егінді дер ысырапсыз жыйнап алу үшін б рес жүргізілмей отырғандығын ды.

А. БУ
Б. ЕЛЕУ

Астық тапсыру жоспары орындалды

Быйыл Петропавл депосының көмекші шаруашылығында өмөш пен картофтан дәнді егіннен бітік егін өсірілді. Қазір көмекші шаруашылық қызметкерлері мол өнімді қызу қарқынмен жыйнауда.

Көмекші шаруашылық қызметкерлері

егінді қызу қарқынмен жыйна тар, мемлекет алдындағы боры да ойдағыдай өтеуде. Олар 10 а дейін мемлекетке астық тапсы рын 100 процент орындап шық

Қ. СМА

Қазақ халқының Ұлы ақыны Абай Құнанбаевтың туғанына 100 жыл 1945

Ілым таппай мақтанба

ай мақтанба,
і баптанба,
шаттанба,
күлуге,
қашық бол,
асық бол;
десеңіз,
ің алдында,
жөсеңіз.
мақтаншақ,
ер мал шашпақ,
аның білсеңіз,
ж, төрең ой,
қым, ойлап қой,
іс көнсеңіз,
көрсен неферетлі,
қіл тыйсаңыз,
көрсен гирбетлі,
жыйсаңыз?
ай немесе,
қыйсаңыз?
ұқсап бақ,
ы көрсеніз.
мақ қайда?» деп
ым сүйсеңіз.
м кім берер,
ітп сөнсеңіз.
зі, мал да өзі,
өңіл берсеңіз.
ң сөзіне,
ін ерсеңіз.
өй сенбеңіз,
өз көлсеңіз.
айтты, бай айтты,
мейлі, сол айтты,—
і жеңсеңіз.
і бай бермей
өнен өлсеңіз.
і емес қой

Күпір болдым демес қой,
Қанша қарөй көлсеңіз.
Көп көзіне көріне айтпа,—
Біздің сөзге ерсеңіз.
Мұны жазған кісінің
Атын білме, сөзін біл,
Осы жалған дүниеден
Шөшен де өткен не бүлбүл,
Көсем де өткен не дүлдүл.
Сөз мәнісін білсеңіз,
Ақыл мизан өлшеу қыл
Егер қыйсық көрінсе,
Мейлің таста, мейлің күл;
Егер түзу көрінсе,
Ойлап-ойлап құлаққа іл.
Ақымақ көп, ақылды аз,
Дөме көптің сөзі бұл.
Жаңынның сөзі тәтті деп,
Жақыным айтты дей көрме!
Надандықпен кім айтса,
Ондай түпсіз сөзге өрме.
Сізге айтамын қауіпім бұл,
Өзің үшін үйренсең,
Жамандықтан жиренсең,
Ашыларсың жылма-жыл.
Біреу үшін үйренсең,
Біреу білмес, сен білсең,
Білгеніңнің бәрі тұл.
Сөзіне қарай кісіні ал,—
Кісіге қарап сөз алма!
Шын сөз қайсы біле алмай,
Өнерседен құр қалма.
Мұны жазған білген құл.
Ғұламһи—Даяуни
Солдай дейді—ол шыншыл.
Сөзін оқып және ойла,
Тез үйреніп, тез жойма,
Жас уақытта көңіл гүл.

1886-жыл.

Әсемпаз болма әр неге

өлме әр неге,
өлсең, арқалан.
р кірпіш дүниеге,
п та боп калан!
* * *
он ақыл жол табар,
да қуғанға.
апқат кімде бар,
сар туғанға.
* * *
екеу соңғысыз,

Пайданы көрсен, бас ұрып,
Мақтанды іздеп қайғы алма!
Мініңді ұрлап жасырып,
Майданға түспей бәйгі алма!
* * *
Өзіңде бармен көзге ұрып,
Артылам дем өзгеден;
Күндестігін қоздырып,
Азапқа қалма ездөден!
* * *
Ақырын жүріп, анық бас,

Абайға

Күміс сапты піспекпен
Жыр сабасын піскенде,
Сырлы аяқты қолға алып,
Жыр шарабын ішкенде.

Абайдан шыққан асыл сөз
Бойға жігер бергенде,
Ой қыялым өрістеп,
Жүйріктөй жүйтіп, жөлгенде.

Абайдан шыққан асыл сөз
Көңтегі бұлтты түргенде,
Таң шолпаны—жұлдыздай
Шығыстан шығып, күлгенде.

Абайдан шыққан асыл сөз
Арнасынан асқанда,
Көгілдір, түпсіз дариядай
Толқыны тулап, тасқанда.

Абайдан шыққан асыл сөз
Самал жолдай өскенде,
Мір оғындай өткір жыр
Жау қамалын төскенде.

Абайдан шыққан асыл сөз
Ұрпаққа жыр боп қалғанда,
Абай деп миллион қосылып,
Шырқата өнге салғанда.

Деймін мен де,—өй достар!
Өлді деп Абай айтпаңдар,
Барлық жерде, барлық тілде
Абай сөзі жатталар.

Ғ. МҰХАМЕДЖАНОВ.

Ақынға

Ғасыр толды ұлы адамға
Дүниеге көлгелі,
Ұзақ жылдар ақынның—
Бізге мұра еңбегі.

Өрен жүйрін сөз шебері
Жыр атасы—ұлы Абай,
Қаратүнек сөл өмірде
Жарқ еттің бейне намағай.

Өз халқының өмірін
Қайғылана көріп өң,
Көңже қазақ халқына
Жырдан жеміс беріп өң.

Қара міңе, бақытты өлді,
Көмөңгер ақын ұлы Абай,
Бізге бақыт, бізде шаттық
Тасыған дәулет елім бай.

Ақын Абай, көмөңгер
Ақылшымыз, данамыз,
Жаттап асыл жырларыңды
Сенен үлгі аламыз.

Абайдың ғақлия сөздері

ОТЫЗ ЕКІНШІ СӨЗ

Білім-ғылым үйренбекке талап қылушыларға әуелі білмеу керек. Талаптың өзінің біраз шарттары бар. Оларды білмей іздегенмен табылмас. Әуелі білім-ғылым табылса, ондай мұндай іске жаратар едім деп, дүниенің бір қызықты пәрсесіне керек болар еді деп іздемекке керек. Оның себебі, білім-ғылымның өзіне ғана құмар ынттық болып, бір ғана білімдіктің өзін дәулет білсең, және әр білімге-ніңді білген уақытта көңілде бір рахат хұзур² хас² болды. Сол рахат білген-ніңді берік ұстап, білмегенніңді тағы да сондай білсем екен деп үміттенген құмар махаббат пайда қылады. Сонда, әрбір естігенінді көңілің жақсы ұғып, анық сөз суретімен іске жайғастырып алады.

Егер дін көңілің өзге нәрседі болса, білім-ғылымды бірақ соған себеп ғана қыламақ үшін үйренесің, ондай білімге көңіліңнің мейірімі асырап алған шешен-нің мейірімі секілді болады. Бастапқыдай болғанда тапқан шешеннің мейірімі секілді болады. Адамның көңілі шын мейірленсе, білім-ғылымның өзі де адамға мейірленіп, тезірек қолға түседі. Шала мейір шала байқайды. Екінші, ғылымды—үйренгенде ақылхат мақсатпен білмеу үшін үйренбек керек, бақасқа³ бола үйренбе, азырақ бақас көңіліңді нысықтандырмақ үшін залады емес. Көбірек бақас, адамды түземек түгіл, бұзады. Оның себебі, әрбір бақасшы адам хақты шығармақ үшін ғана бақас қыламайды. Жеңбек үшін бақас қылады. Ондай бақас хұсидшілікті зорайтады. Адамшылықты зорайтпайды, бәлкім азайтады. Және, мақсаты ғылымдағы мақсұт болмайды, адамды шатастырып, жалған сөзге жеңдірмекші болады. Мұндай қыял өзі де бұзықтарда болады. Жүз, тура жолдағыларды шатастырушы кісі бір қыйсық жолдағы кісіні түзеткен кісіден салаға кетсін. Бақас өзі де ғылымның бір жолы бірақ оған хреламу⁴ жарамайды. Егер хреланса өз сөзімнің тұрулық мақтаншақтық хұсидшілік⁵ бойын жеңсе, ондай кісі бойына қорлық келтіретін өтіріктен де, өсектен де ұрсып төбелесуден де қашық болмайды. Үшінші: әрбір хақылыққа тырысып ішдіхатымен көзін жетсе, соны тұт, өлсең айырылма, егерде ондай білгендігің өзінді жеңе алмаса, кімге нұм болды. Өзің хұрметтемеген нәрсеге бәтөннен қайтып құрмет күтесің. Төртінші: білім-ғылымды көбейтуге екі қару бар; адамның ішінде бірі мұлахаза⁶, екіншісі берік мұхафәз⁷ қылу. бұл екі қуатты зорайту жаһатінде болу керек. Бұлар зораймай ғылым зораймайды.

Бесінші: осы сөздің онтоғызыншы бабында жазылған ақыл көселі деген төрт нәрсе бар. Содан қашық болу керек. Соның ішінде дайымсыз салғырттық деген бір нәрсе бар, зинар⁸, жаным соған бек сақ бол әресе. Әуелі құдайдың, екінші халықтық, үшінші дәулеттің, төртінші гирбаттың, бесінші ақылдың, ардың бәрінің дұспаны ол, ар бар жерде бұлар болмайды. Алтыншы ғылымды, ақылды сақтайтұғын мінез деген сауыты болады. Сол мінез бұзылмасын, көрсе қызарлықпен, жеңілдік, я біреудің орынсыз сөзіне я бір кез келген қызыққа шайқалып қала берсең мінездің беріктігі бұзылады. Онан соң оқын үйреніп те пайда жоқ, қоярға орны жоқ болған соң, оларды қайда сақтайсың? Қылам дегенің қыларлық, тұрам дегенің де тұрарлық, мінез де азғырылмайтын ақылды, арды сақтарлық беріктігі қайраты бар болсын. Ол, бір ақыл үшін, ар үшін болсын. 1895 жыл

- 1 арапша-жақсылық, тыныштық деген мағнада
- 2 арапша-пайда
- 3 талас деген мағнада
- 4 күншілдік
- 5 арапша—сараңдық
- 6 Өзімшілдік
- 7 арапша-күншілдік.
- 8 арапша-ойлау
- 9 арапша-көркейтү
- 10 арапша өте-мөте деген мағнада.

РЕСПУБЛИКАМЫЗДА

Астық тапсыру жоспарын облыста бірінші болып орындады

ТАЛДЫҚОРҒАН. Бөрлі төбе ауданы 13-лыста бірінші болып мемлекетке астық тапсырудың жылдық жоспарын орындап шықты. Қаратап, Панфилов аудандарының колхоздарында да мемлекетке астық тапсыру жұмысы ойдағыдай жүргізіліп жатыр. Бұл аудандардың колхоздары июль айындағы тапсырманы едәуір артық орындаған болатын. Август айының алғашқы онкүндігінде де астық тапсыру қарқыны күшті болды. (ҚазТАГ).

Қызыл Армия қорына 100 центнер күріш тапсырмақ

ҚЫЗЫЛ ОРДА. «Кооператор» колхозының мүшелері күріш плантациясында жыйып өткізді. Бұл жыйын Жапонияға карсы соғыс жарияланғаны жөнінде Совет Үкметінің жасаған мәлімдемесіне арналған. Бірінші сөзді мол өнімші Аалын Дәуітбаева жолдас алды.

—Біз Үкметіміздің жасаған мәлімдемесін бірауыздан қуаттаймыз. Жапон соғыс құмарларын ауыздықтап, Қызыл Шығыста да бейбітшілік орнату мәселесін мықтап қолға алатын уақыт жетті. Біз егіс даласында аялбай еңбек етіп, жапон соғыс құмарларын талқандауда қаһарман Қызыл Армияға көмектесеміз. Қызыл Армияны азық-түлікпен қамтамасыз етеміз.

Дәуітбаева жолдасының ұсынысы бойынша колхозшылар күрішті мейлінше қысқа мерзімде, қысрапсыз жыйнауға, Қызыл Армия қорына 100 центнер күріш тапсыруға сөз берді. (ҚазТАГ).

Мерзімінен 24 күн бұрын

ҚАРАҒАНДЫ. Қарағандының № 1—2 көмір резервінің коллективі көмір шығарудың 8 айлық жоспарын мерзімінен 24 күн бұрын орындады.

Көшілер айдың аяғына дейін 8 айлық жоспардан тыс 22 мың тонна көмір шығаруға ұйғарды. (ҚазТАГ).

Егін жыйнау жоспарын артық орындады

СЕМЕЙ. Шар МТСның комбайншылары Бүкіл Қазақстанның жарысқа қосылып, едәуір табыстарға жетті. «Пробуждение» колхозында комбайншы Елубаев жолдас күн сайын 20—25 гектар жердің егінін жыйнайды. Ол қазірдің өзінде 230 гектардан аса егін жыйнады.

«Светлый путь» колхозында Петр Бабченко 220 гектар егін жыйнады. Барқа бірсыпыра комбайншылар да комбайнмен

өзен күрілдеп,
* * *
ғаш жапырағы
сып өзді-өзі.
жердің топырағы
жасыл жер жүзі.
* * *
ғырып ән қосып
пен айтаққа,
іе едің жол тосып

таппаңдамай тамтылып,
Бір суынып, бір ысып.
Дәм ала алмай дамылғып,
Елең қағып бос шөшып.
* * *
Сөз айта алмай бөгеліп,
Дүрсіл қағып жүрегі;
Тұрмап па еді сүйеніп,
Тамаққа кіріп иегі?!

1898-жыл.

Мұхтар ӘУЕЗОВ.

Абай Құнанбаев—қазақ халқының ұлы ақыны (1845—1904)

алқының ұлы ақыны Абай ы Семей облысы Шыңғыстауы ұруының кең жайлауында йдың әкесі Құнанбай Тобық-басмсы, өзімшіл қатыгез н. ла кезінде әкесінің төрт әйелі тігі ішінде өсті. Бұл күндес ауыр-әсер етті. Бірақ, Абай ыма оның туған анасы Ұлақ мінезді, мейірбанды тамаша а. Ұлжан Абайды басқа бала-артық көріп, әлпеттеді. Шың айымның орнына оны ерке деп атады. Оның бұл есімі на кетті. йдап бөлек өмір сүрген Абай ның анасы Ұлжанға қарт ше-көп демеу болды. Бұл екі ана орлығы, мейірімі арқасында індей қатыгез болмай, жұмсақ ып өсті. ысында Абай Семейдегі имам Ах ын медресесіне оқуға жіберіл- йдың ішінде зейінді Абай зама- көп білім алды. Ерте бастан ындыққа кұштарланды. Абай і, түрік ақындарының шығар өп оқыды. Мұнымен бірге е, орыс әдебиетіне көңіл қоя і медресенің тыйымына қара і бөтіммен орыс мектебіне кіріп діресөде оқын жүрген кезінде өлең жаза басталы. Төрен ой- і Абай сол медресенің өзінде- ым адалатың еді. Бірақ әкесі леуге баулу үшін оқудан қай-

Сөйтіп, Абай жас кезінде-ақ елдің дау шарына араласты. Елдің дауы билікпен иешілетін заманда Абайға билердің ше- шендігіне, тапқырлыққа үйрену керек болды. Көп ұзамай ол өткір тілді, сөз тапқыр шешен болды. Оның үстіне Абай өзінен бұрынғы ақындардың өлең-дерін, тауып айтқан сөздерін жатқа біле- тін. Абай алғашқы өлеңдерін шығыс әде- биетіне еліктеп жазған болатын. Кейін- нең қазақтың халық өлеңдеріне сүйене бастағаннан кейін оның өлеңдері қазақ халқына тән жаңа түр алды. Келешек- тегі ақынның бейнесі сол кездің өзінде- ақ көріне бастады. Еріксізден ел дауына қатысқан Абай көпке дейін әкесі Құнанбаймен араз бол- ды. Әкесінің қаталдығына, әделетсіздігіне көне алмады, өзіне келген дауды әділет- тілікпен шешіп, әкесіне қарсы келген кездері болып жүрді. Тұра бара, Абай 28 жасқа келгенде, әкесімен біржолата ажырасты. Енді Абай өзінің өмір жолын өзі белгілей алатын болды. Ең алдымен ол қайтадан орыс тілін үйренуге кірісті. Ақындар, әншілер, қырдың талапты жас- тары, Семейде кездескен ол кездегі орыс интеллигенциясының таңдаулы адамда- ры Абайдың досы болды. Ер жетін мә- деліетті болған Абай халық әдебиетін, шығыс ақындарының шығармаларын, әс- ресе орыс классиктерінің шығармаларын тағы да үйренуге кірісті. 35 жасында Абай ақындыққа қайта оралды. Бірақ ол бұл кездегі өлеңдерін де досы Көкнай атынан жазып жүрді. Тек 1886 жыл-

Жаттайды Абай сөзін әнге салып. Мадақтар Абайдайын ардақты ұлын Тарихқа алтынменен атын жазып. Мәңгілік жүрегіме мен де сақтап. Томдарын күнде оқыймын жүз ақтарып. Бақытты Сталиндік дәуірінде Абайдың ұлы даңқы өшпеуі анық. Абай өзі өлгенмен жыры тірі, Миллион жастар айтады жаттап алып. Абай—том, Абай—кітап, кино, драм, Умытпас ұлы ақынды көне тарих. Игібай ӘЛІБАЕВ.

дың жазында 40 жасында Абай алғаш рет «Жаз» деген тамаша өлеңін өз аты- нан шығарды. Сонан бастап 20 жыл бо- йына ол ақындықпен шұғылданды. Осы кездің өзінде ақын феодалдық— рушылдық салттан бір жолата көңілі қайтып, онан қалайда кұтылуға тырыс- ты. Жас кезінде амалсыздан ру таласта- рына қатысқан Абай бұл таластың халық- қа зияндылығын айқын түсіне бастады. Өз халқының тағдырын Абай көп ойла- стырды. Ер жеткен кезіндегі өлеңдерінде ол қазақ халқының ауыр халін қайғырт- ты. Тек қайғыртып қана қоймай, халық- тың көзін ашуга тырысты, ру бастылар- дың, ақ сүйектердің жолсыздығын, орын- сыз қылықтарын өлеңдерінде қатты міне- ді, қалың бұқараны білім алуға шақыр- ды. Бұл кезде Абай өзінің білімін арттыру- ға шын ынтамен кірісті. Ол орыс клас- сиктерінің шығармаларын көп оқыды. Ол Чернышевскийдің, Добролюбовтың шы- ғармалары рухында тәрбиеленген, 70- және 80-жылдарда аударылған орыс революционерлерімен, оның ішінде атақ- ты жазушы Шелгуновтың жақын серігі В. П. Михайлиспен танысты. Онымен, Нифонт Долгополовпен, Северин Гросснен- тығыз байланыс жасаған Абай көп ұза- май жақсы дос болды. Олар жазды күні Абайдың аулына қонаққа келіп жүрді, қысты күні хат жазысып тұрды. Орыс достары Абайдың білім алыуына көмекте- ті. Мұнымен қатар Абайдан қазақ хал- қының тарихын, әдет-ғұрпын, халық әдебиетін, көркем өнерін шаруашылық- әлеуметтік қалпын үйренді. Олар қазақ еліне Пушкиннің, Лермонтовтың, Салты- ков-Щедриннің, Лев Толстойдың, Черны- шевскийдың, Добролюбовтың шығарма- ларын таратты. Олардың тәрбиесі әсері- нен Абай орыс мәдениетінің ұлы мұра- сына мейлінше хұрметтейтін болды. Абай өзінің ой-арисін кеңейтті. Ол Крыловтың, Пушкиннің, Лермонтовтың шығармаларын қазақ тіліне аударып, өз халқына таратты. Қазақтың халық му-

Абай күнін хұрметпен өткізуде

ҚЫЗЫЛ ОРДА. Облыстың еңбекшілері қазақ халқының ұлы ақыны Абайдың туғанына 100 жыл толуын хұрметпен өткізуде. Оқу орындарында арнаулы кон- ференциялар болды. Абайды еске түсі- руге арналған жалпы қалалық жыйылыс зықасына жетік Абай өзінің өлеңдеріне арнап жаңа әндер, қазақ поэзиясының жаңа түрлерін шығарды. Ол Пушкиннің «Евгений Онегин» романынан үзінділер аударып, бұған арнап ән шығарды. Абай- дың осы еңбегі арқасында Онегин мен Татьянаның аттары, олардың жазысқан хаттарының сөздері 1887 жылдың өзін- де-ақ Пушкиннің атымен қазақ даласына тарады. Бұл кезде Абай әрі ақын, әрі ойшыл данышпан, әрі ән шығарғыш композитор болып қазақ даласында даңқы шықты. Қазақ даласының түпкірлерінен Абайға ақындар, әншілер, күйшілер келіп тұра- тын болды. Абайдың ақын шәкірттері Көкнай, Мұқа, Ақылбай, Кекетей, Абай- ын күйі Ұлы Мағауия өздерінің ұстазы төңірегіне топталды. Олардың бәрі де білім алып, орыс әдебиетін үйренді, ұс- тазы көрсеткен тақырыпқа өлеңдер, поэ- малар, романдар жазды. Өкмет орындарынан қысым көріп, қа- зақ даласына келген шығыс елдерінің игі ниетті адамдары, көбінесе татар жастары Абайдың төңірегіне жыйнала бастады. Сібірден қашып, қазақ даласынан елдері- не қайтып бара жатқан Кавказдықтар Абайдың аулында айлап жатты, Абай- дың аулы ол кездегі қалыңғы қатарлы адамдардың ұйытқысы бола бастады. Қазақ даласын басқаратын өкмет орын- дары мұнан едәуір хауіптенді. Абайдың ауылын бақылайтын астыртын тыңшы- лар қойды. Пристоптар, урядниктер, бо- лыстар Абайдың ізін үнемі бақылап жүр- ді. Абайдың шәкірттері жыл санап кө- бейе берді. Қалада оның ықпалы орасан күшейді. Абай батыс және орыс жазу- шыларының шығармаларын таңдаушы- ларға әңгімелеп айтып отыратын. Оны естігендер бұл шығармаларды онан әрі ел арасына тарата берді. Дюманың «Үш мүшкетері», «Генрих Наварский», Леса- ж-ның «Ақсақ сайтан» деген шығармасы, Ұлы Петр туралы халық аңызы қазақ

қа мыңдаған адам қатысты. Ақынның өмірі мен еңбегі туралы филология ғы- лымдарының кандидаты Музиеко жолдас- тың баяндамасын көпшілік ықпалмен тыңдады. (ҚазТАГ).

хоашыларының бастауымен Сайрам ау- данында мемлекетке жоспардан тыс ас- тық тапсыру кең өріс алды. «Ленинский путь» колхозы ауланың ең алды болып жо- зардан тыс 200 пұт астық, «Қызыл жұлдыз» колхозы 900 пұт астық тап- сырды. «Белые воды», «Трудовик», «Ком- байн» колхоздары мемлекетке әрқайсысы жоспардан тыс 600 пұттан астық тап- сыруға қауып шығарды. (ҚазТАГ).

дің полициясынан адамдар келіп, Абай- дың ауылын тінтті. Губернатордың өзі де талай рет Абай- дың көзін жоймақ болды. Бірақ халық- тың қаразылығынан хауіптеніп, Абайды жер ауып келген достарынан бөлектеу мен қанағаттанды. Бірақ мұның бәрі халықтың Абайды хұрметтеуіне бөгет бола алмады. Абай қазақ халқының қиын қыстау кездегі, ел арасындағы істер жөніндегі даныш- пан ақыншысы, кеңесшісі болды. Өкмет орындары шеше алмаған ел арасындағы дауларды Абай шешетін. Елдің өзі, аға- йын арасы Абайдың әділ сотына жүгіне- тін. Абайдың шығармалары әсересе қазақ жастары арасына көп таралды. Ас, той- ларда жастар оның өлеңдерін әнге қосып айтатын. Қыз бен жігіт Абайдың өлеңі мен бір-біріне хат жазатын. Ұзатқан қыз Абайдың қол жазба өлеңдерін, поэ- маларын өзімен бірге ала кететін. Қырдың қара жүректері Абайдың ха- лық арасында мұндай қадірлі болуын кө- ре алмады, оған қатты өшікті. Олардың жалқан жаласы, таратқан өсегі ақынның жүрегіне ауыр жара салды. Жалақорлар Абайдың туыскандарын оған қарсы ай- дап салды. Абайдың достарын қуалады. Міне осындай бөле мен жала жайлаған ауыр тұрмыста Абайдың жақын адамда- рының, әсересе ұлы Әбдірақманның өлі- мі Абайға өте-мөте қатты батты. Ауыр күрестен қажыған қайғы басқан Абайға сүйікті ұлы талантты ақын Маға- уияның өлімі жайдың оғындай тиді. Ауыр қайғы басқан ақын Мағауия ның өлімінен 40 күннен кейін 60 жасын да дайтыс болды. Ол Шыңғыстау маңындағы Жидебай алабындағы өзінің қыстауы маңында қо- йылды. Жауапты редактор Ә. ОСПАНОВ.